

Στὴν Κέρκυρα. Ἡ φημερίδα «Μεταρρύθμιση» μ' ἓνα σύντομο, μὲ καλογραμμένο «Φιλολογικὸ σημεῖωμα» κρίνει τὸ καινούριον βιβλίον τοῦ Πάλλη «Ταμπουράς καὶ κόπανος». Τὰ ἔργα τοῦ κ. Πάλλη λείπει ἀτιμῶν τὰ Ἑλλ. Γράμματα καὶ μὲς φέρουν στὴ μελλάμενη ἔθνοσώστρα γλωσσικὴ ἀναγέννηση, καὶ πάντα ὀμπρὸς στὸ φωτεινὸ σημεῖον, ποὺ κοιτάζουν μονάχα οἱ Ἐκλεχτοὶ τοῦ ἔθνους. Στὸ τέλος δημοσιεύει κ' ἓνα τραγῳδι, τὴν «Κορφιάτισσα» ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ Πάλλη.

Στὸ Βόλο. Ἡ φημερίδα τοῦ Βόλου «Ἐργάτης» ποὺ βγαίνει πέρα πέρα στὴ δημοτικὴ, μιλάει στὸ τελευταῖον φύλλον τῆς μὲ τιμητικώτατα λόγια γιὰ τὸ «Νουμάς». Ὁ «Νουμάς» λέει «δὲν εἶναι ἀπὸ τὴς φημερίδες ἐκεῖνες ποὺ προσκολλιδῶνται πίσω ἀπὸ τὸ ἄρμα τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου πολιτικοῦ ποὺ ἤθελε τοὺς ρίξει μερικὰ ψίχαλα, μὰ μὲ θάρρος καὶ δύναμη πολεμᾷ γιὰ τὴν Ἀλήθειαν, χτυπώντας ἀλύπητα κάθε πρόληψη, κάθε σαπίλα, κάθε ψευτιά».

ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

(Ἀπὸ τὴς «Θρησκευτικῆς ἐντύπωσης»)

Ἐκκλησία!

Τί ἐντύπωσης καὶ τί ἀνάμνησες ἀπὸ τὸν ἱερό ἀφτόνε τόπο!

Ὁ παππᾶς, μὲς στὸ ἱερό, ντυμένος τὰ χροῦσά του ἄμφια, διαβάσει σιγὰ σιγὰ, καὶ μεῖς, οἱ μικροί, οἱ ὑπηρέτες του, ζεσταίνουμε τὸ ζέο καὶ φυσοῦμε τὰ κάρθουνα τοῦ θυμιατοῦ.

Οἱ ψάλτες, ὄζω, ψάλλουν, μελωδικὰ μελωδικὰ, μὲ τὴν καταναυχτικὴν, μὲ τὴν λιγνὴ φωνή, τὴν παιδιακήσια.

Οἱ καντυλκνάφτες ἀνάβουν καὶ σβύνουν τοὺς πολυέλαιους, ποὺ ὁ πηγαίνοντος τους μὲς ἐπικρινε τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ.

Οἱ καβγάδες, ἀναμεταξὺ μας, κ' οἱ λογομαχίες, ποῖς θὰ πῆ τὸ πιστεύω ἢ τὸ πάτερ ἡμῶν, ποῦ, βέβαια, τί θὰ ποῦνε δὲν τὰ νοιώθαμε.

Τὰ κλωτσοφορτώματα, κάπτε, μὲς τὸ ἱερό, πίσω ἀπὸ τὴν ὄραία Ἡύλη, ποῖς θὰ θυμιάση μπροστὰ στὸν παππᾶ, ποῦ θὰ σηκώση τᾶγια!

Μὰ ἀπ' ὅλα ἀφτά βλέπετε καμιά διδασκαλία γιὰ τὸ Θεό, ἂν κ' ὅλα ἀφτά γιὰ Κεῖνονε μονάχα!

Ἀπ' ὅλα, λέω, ἀφτά, ἓνα μάθημα γιὰ τὸ Θεό:

πὸς τὴν Ἐκκλησία μας κανένα μάθημα γιὰ τὸ Θεό!

Μὰ, ὄχι! Ξέχασα τὸ μόνον σωστὸ μάθημα.

Ἀπάνω, ἀψηλά, μέσα στὸ θόλο τοῦ κουπέ, εἴτανε ζωγραφισμένη μιὰ καλλιτεχνικὴ εἰκόνα, παριστάνοντας τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ κατὰ τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου — τὸν Παντοκράτορα — ποὺ ἀριστερὰ του καὶ δεξιὰ του φαινότανε δυὸ μεγάλα γράμματα: Α καὶ Ω.

Ἡ εἰκόνα ἀφτὴ, κατὰ τὸν ἑσπερινό, δὲ φαινότανε καλὰ ἀπὸ τὸ σκότος, ἀπὸ τὴ σκιά μὰ τὸ πρῶτ, κατὰ τὴ λειτουργία, ὅταν τοῦ ἡλίου οἱ ἀχτίδες, λαμπερὲς καὶ ποικιλόχρωμες, μπαίνανε, ἀπὸ τὰ γυαλιὰ τοῦ θόλου, μέσα στὸ ναό, Θεὲ! τί ἐντύπωση, τί μάθημα, τί διδασκαλία!

Τὸ κεφάλι, τότε, τοῦ Παντοκράτορα κ' οἱ τρίχες του εἴτανε λερκές, σὰ χιόνι, σὰ μαλλί λερκό. τὰ μάτια του κόκκινα, σὰ φλόγα φωτιᾶς, στὸ δεξιὸ του χέρι κρατοῦσε ἀστέρια ἑφτά, κ' ἀπὸ τὸ στόμα του ἔβγαίνει δικοπὴ μαχαίρα.

Καὶ τότες ἐγὼ, χλωμὸς σὰν τὸ θιάφι, ἔτρεχα πρὸς τὴ θεία μου, πὰ στὸ γυναικωνίτη.

—Θεῖα, ποῖς εἶναι κείνος στὸν κουπέ;

—Εἶν' ὁ Θεός, εἶν' ὁ Χριστός, παιδί μου.

—Γιατί ἔχει μάτια κόκκινα, στὸ στόμα του μαχαίρα;

—Γιατί, παιδί μου Βάσσο μου, εἶναι θυμὸ γεμάτος· θυμῶνι μὲ...

—Μὲ ποῖονε, θεῖα μου, μὲ ποῖόν;

—Μὲ ὅποιον κάνει τὸ κακὸ. Πρόσεχε καὶ σὺ, Βάσσο μου, νάκούς ὅ,τι σοῦ λέω· εἰδὲ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ποὺ ἀγάπαξ ὡς τώρα ὅτ' σὲ μισήση ὕστερα, κ' ἀλλοίμονο σὲ σένη.

—Ἐγὼ δὲν κάνω τίποτα· δὲν κάνω τὸ κακὸ.

—Αἶ! μὴ φοβᾶσαι τὸ λοιπὸν· ἐκεῖνος ἀγάπαξ.

Καὶ μὲ τὴν τέτοια βεβαίωση τῆς θείας μου πὸς ὁ Χριστός, ὁ φοβερός ἐκεῖνος Κριτής, μὲ ἀγάπαξ, ἄφινά παλε τὴ θεία μου, κ' ἐπέβαινα κάτω στὸ ναό, κοντὰ στουὺς ψάλτες.

Καὶ ἰσοκρατοῦσα...

Τὸ θάρρος, λίγο λίγο, μεγάλωνε πάλε στὴ φοβισμένη καρδοῦλα μου, καὶ, σιγὰ σιγὰ, σήκωνα καὶ πάλε τὰ μάτια μου ἀψηλά, ἀπάνω κεῖ στὸ θόλο...

Κοίταξα, κοίταξα τὴν εἰκόνα τοῦ Παντοκράτορα, καὶ ἡ μικρὴ μου ψυχὴ, λίγο λίγο, ἀλάφρυνε· ἤθελα νὰ ἀσπαστῶ ἀφτόνε τὸ Θεό ποὺ μάγαποῦσε, ὅπως ἔκωνε καὶ στίς ἄλλες εἰκόνας, γιὰ νὰ μάγαπήση πῶς πολὺ, μὰ τίποτα! Ἐκεῖνος βρισκότανε ἀψηλά, ἀψηλά, ἀπάνω κεῖ στὸ θόλο, σὰ νὰ ἤθελε νὰ μὲ διδάξη πὸς «Πνεῦμα ὁ Θεός» κ' ὅποιοι θέλουνε νὰ τόνε λατρεύουνε, αἶν πνεύματι καὶ ἀληθεία δεῖ προσκυνεῖν» —καὶ ἀσπάζεσθαι.

Σάμο. Βασ. Α. Θεοφάνιδης

στάσεις τῆς ἐποχῆς τους. Κι αὐτῶν τὸ μυαλὸ δὲν μπορούσε νὰ χωνήση τὴν ἰδέαν τῆς ἐξελίξεως. Κι αὐτοὶ ὅλα τᾶβλεπαν μόνιμα, πηγάζοντα ἀπ' τὴ θέληση τοῦ ἀνθρώπου, τὴν αἰτία τῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου τὴ γύρευαν ἐν μέρει μέσα στὸν ἀνθρώπο. Συμφωνώντας μὲ τὸν ἀγγλο φιλόσοφο Λόκ ὅτι δὲν ὑπάρχουν «ἐκ γενετῆς ἰδέες» (no innate principles), ὅλες τὴς ἰδέες τῶν ἀνθρώπων τὴς θεωροῦσαν ἀποτέλεσμα τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβάλλοντος. Ὡς εἰδῶ καλὰ. «Ἄν τοὺς ρωτοῦσες ὅμως: «Μὰ τὸ περιβάλλον ποῖς τὸ γενεᾶ;» ἢ ἀπαντοῦσαν: «οἱ ἰδέες τοῦ ἀνθρώπου!» (C'est l'opinion qui gouverne le monde). Ὡστε: «οἱ ἰδέες κάνουν τὸ περιβάλλον, τὸ περιβάλλον τὴς ἰδέες». Φυλὸς κύκλος, ποὺ δὲν ἐξηγεῖ τίποτε. Ἡ αἰώνια αὐτὴ πανάκεια τῆς ἀλληλεπιδράσεως, ποὺ καταφεύγουν ὅλοι ὅσοι θέλουν νὰ παφύγουν βαθύτερη ἐξήγηση. Κιθὼς βλέπετε, ἔπρεπε νὰ βρεθῆ καὶ τρίτος παράγοντας γιὰ νὰ μὲς ἐξηγήση τὸ πὸς γεννήθηκαν οἱ πρῶτες ἰδέες, ἢ τὸ πρῶτο περιβάλλον καὶ ἀκόμη τὸ πὸς ἀλλάζουν ὁλοένα οἱ ἰδέες καὶ τὸ περιβάλλον. Τὸν τρίτο αὐτὸν παράγοντα δὲ μὲς τὸν εἶπαν οἱ γάλλοι φιλόσοφοι τοῦ 18ου αἰῶνα. Ἡ μεγάλη γαλλικὴ ἐπανάσταση ἀπόδειξε τὸ μονομερὲς τῶν βλέψεων κ' ἐκλόνησε ἐντε-

λὼς τὴν ἀπόλυτη πίστη τους στὴν παντοδυναμία τοῦ «λογικοῦ» καὶ τῶν αἰδεῶν. Οἱ γάλλοι ἱστορικοὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνα (Γκιζώ, Τιερρύ, Μενιὲ κλπ.) σοβαρώτερα πλέον ἔβλεπαν κ' ἐκρίναν τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα. Χωρὶς νάκρηθηθῶν τὴν ἀλληλεπίδραση τῶν ἰδεῶν στὸ καθεστὸς καὶ τὰνάκκλιν, ὑπόδειξαν ταυτόχρονα ἐνκν βαθύτερον παράγοντα ποὺ τὰ γενεᾶ καὶ τὰ δυὸ. Αὐτός, κατ' αὐτοὺς, εἶναι: οἱ οικονομικὲς σχέσεις τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ἐκρίναν τὴ γαλλικὴ ἐπανάσταση κ' ἐν γένει τὴν ἱστορία τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, δίνοντας μεγάλη ὄθηση στὴν ἱστορικὴ ἐπιστήμη. Ἀλλὰ κ' αὐτοί, ἐνῶ ὑπόδειξαν τὴς οικονομικὲς συνθήκες ὡς βαθύτερον παράγοντα τῆς κοινωνίας, δὲ μὲς ἐξήγησαν ἱκανοποιητικὰ πὸς γεννοῦνται αὐτὲς καὶ ἀπὸ ποῦ πηγάζουν. Ἐπιχειρώντας νὰ ἐξηγήσουν τὴ γέννηση καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἰδιοκτησίας, ἔφετταν σὲ ἀόριστες συγκεχυμένες φράσεις «περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου», τοῦ αἰώνιου αὐτοῦ καταφύγιου γιὰ τὴ λύση ὅλων τῶν ζητημάτων. Στὴ φύση αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου στήριζαν κατόπιν ὅλα τους τὰ σχέδια οἱ περιώνυμοι οὐτοπισταὶ σοσιαλισταὶ (Saint-Simon, Fourier, Enfantin

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα 4ρ. 3.— Γιὰ τὴς Ἐπαρχίες 5ρ. 7.— Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ 5ρ. 10.

Γιὰ τὴς Ἐπαρχίες δεχόμεστε καὶ τρίμηνες (2 5ρ. τὴν τριμηνία) συντρομῆς. Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂν δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλον 10 λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κίθσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδρομίου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρου στὴ Βουλῆ).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τὰ Πορτογαλλικὰ — Ὑποδοχὴ τοῦ Πάλλη — Ἡ «Δαϊκὴ» — Σκουζούν οἱ δασυάλοι — Ἀλογαθροῦλοι.

«ΕΣΤΕΜΜΕΝΟΣ ἡμῶς» ὁ Βασιλέας τῆς Πορτογαλλίας. «Ἐστὶ τὸν θεὸν ἢ τὴν Ἀκρόπολιν». Κι ὅσο βαρὺς κ' ἂν εἶναι ὁ τίτλος αὐτός, πάντα ταιριάζει ὁ ἓνα Βασιλεῖα ποὺ ἀντὶ νὰ κοπροσκυλάει πάνου στὸ θρόνον του, νὰ γεννοβολαίει καὶ νὰ παραδολογαίει, ἀταρξέται ὅλα τὰ βασιλικά χουζούρια του ἀφίνει καταμέρος ὅλα τὰ προσωπικὰ του συμφέροντα (ποῦ οὐκ εὐθίσταμε νῦν τὰ ἴμμε καὶ διψέροντα τοῦ θρόνου) καὶ ῥήγγεται στὸν ἀγῶνα τὸν πολιτικὸ, μὲ τὸν καλὸ καὶ τίμιον σκοπὸ νὰ σώσει τὸ λαὸ του.

Αὐτὸ, λένε, πὸς ἔκαμε ὁ Βασιλέας τῆς Πορτογαλλίας καὶ γι' αὐτὸ δολοφονήθηκε. Εἶναι ἀγνώμονες λοιπὸν οἱ Πορτογαλλοὶ ποὺ σκοτώσανε ἓναν τέτοιο Βασιλεῖα, μόνον καὶ μόνον γιὰ τὴν θέληση νῦν τοῦ σώσει;

Ὅχι. Ἀγνώμονες δὲν εἶναι. Εἶναι φιλελεύθεροι πολῖτες, εἶναι ἀθροῦποι σημερῶν. Καὶ σήμερα, στὸν εἰκοστὸ αἰῶνα, ἀρχινήσαμε, φαίνεται, νὰ μὴ τὴν πολυμωθούμε, νὰ μὴ τὴν πολυκωνοῦμε τὴ σωτηρία μας, ὅτα μὲς σεβρίσεται μὲ τὴ μοναρχικὴ μέθοδο. Θέλουμε κάτιο ἄλλο εἶδος σωτηρία, ποὺ φιλελεύθερο καὶ ποὺ ἀθροῦπινὸ, καὶ θέλουμε ἀκόμα ὁ σωτήρας μὲς νὰ μὲς παρουσιάζεται, ὄχι σὶν ἀγνότης, μὲ σὶν ἀδερφός. Ἄν ἡμεῖς φτειάζουμε τέτοιο τὸν αἰῶνα μας, ἢ ἂν ὁ αἰῶνας ποὺ ζοῦμε μὲς φτειάζει τέτοιους, τὸ ἴδιο κάνει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὸς τέτοιον ἀθροῦποι σήμερα κατοικοῦν τὴ γῆ καὶ γιὰ τέτοιους πρέπει νῦν τοὺς λογαριάσουν ὅσοι βαλθῆκαν ἀπὸ τὴν τύχη ἢ ἀπὸ τὴν περιστάση νῦν τοὺς διακινεῖ. Ἄν ὁ Κάρλος τῆς Πορτογαλλίας διάλεγε ἄλλο τρέφο,

Cabet, Owen, Μπαζάρ κλπ.). Πιζίνοντας τὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου σὰν κατιτὶ ἀμετάβλητο καὶ μόνιμο, προσπάθησαν νὰ φανταστοῦν ἰδεῶδες καθεστὸς, τὸ ὅποιο νάντιστοιχῆ καθόλα μὲ τὴς ἰδιότητες αἰότης τῆς φύσεως, λ. χ. ἰδωδὴ νομοθεσία (legislation parfaite). Ἐννοεῖται πὸς καθέννας ἀπ' αὐτοὺς φαντάζονταν διαφορετικὰ τὴς ἰδιότητες τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου κ' ἐπομένως δημιουργοῦσε διαφορετικὸ ἀπ' τὸν ἄλλο σύστημα πρὸς μεταρρύθμιση τῆς κοινωνίας. Τὸ πὸς ἡ κοινωνία ἔχει δικούς της νόμους, σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους ἀναπτύσσεται, καὶ πὸς δὲν ἀκούει τὴς ὑποκειμενικῆς ἐπιθυμίας τοῦ Α καὶ τοῦ Β, — τὸ γεγονός αὐτὸ οὔτε μπορούσαν νὰ τὸ ὑποψιαστοῦν οἱ οὐτοπισταὶ σοσιαλισταὶ καὶ γι' αὐτὸ πολὺ γλήγορα ἡ πραγματικὴ οὐντηψε τὰ παιδαριώδη τους ὑποκειμενικὰ σχέδια».

Παρόμοια ὑποκειμενικὴ βάση στήριζόμενη στὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν κ' οἱ ἀναρχικοὶ (Proudhon, Godwin, Stirner, Tucker, Bakunin, Krapotkin κλπ.) καθὼς κ' οἱ διάφοροι ὑποκειμενικοὶ ἠθικο-κοινωνιολόγοι (Τολστόη, Νίτσε κλπ.)

Διαλεκτικὸς Ἰδεαλισμός. Κ' ἔτσι τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα δὲν μπορούσαν νὰ ἐξηγηθῶν καλὰ, γιὰτὶ